

Предмет: Зарубіжна література

Клас: 9 клас

Урок № 48

Розділ програми: Нові тенденції в літературі кінця XIX – початку XX ст..

Тема уроку: Образ жіночого щастя за романом Шарлотти Бронте «Джейн Ейр»

Тип уроку: урок формування компетентностей

Мета уроку:

Навчальна:

- ознайомлення з біографією Шарлотти Бронте
- ознайомлення з історією створення роману «Джейн Ейр»,
- поглиблення знань з теорії літератури про сентименталізм, романтизм, реалізм,
- зацікавлення творчістю письменниці,
- ознайомлення зі змістом роману «Джейн Ейр».

Розвиваюча:

- розвиток умінь аналітико-інтерпретаційні компетенції;
- розвиток пізнавальної активності та самостійності;
- розвиток уваги, спостережливості, творчої уяви;
- розвиток критичного, аналітичного та логічного мислень;
- розвиток навичок правильного, вдумливого читання та розуміння прочитаного;
- збагачення словникового запасу.

Виховна:

- виховання кращих духовних якостей, кмітливості, наполегливості у навчанні, пізнавального інтересу, любові до художнього слова.

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів :

- учні повинні визначати головну думку прочитаного;
- висловлювати враження та власне ставлення до подій твору;
- давати характеристику персонажам, оцінювати їхні вчинки, моральні

якості;

- *розуміти поняття «емансипація»;*
- *розкривати національний колорит роману.*

Міжпредметні зв'язки: всесвітня історія, мистецтво

Матеріально-технічне забезпечення:

☐ дидактичне забезпечення:

підручники, картки, портрет Шарлотти Бронте,

☐ технічні засоби навчання:

презентація, картки;

☐ використані джерела інформації:

1. Біографія Шарлотти Бронте . - [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<https://cutt.ly/VUWeOte>

2. Ніколенко О.М. Зарубіжна література: підручник для 9 класу ЗНЗ / О.М. Ніколенко та ін. – К.: Грамота, 2017. – 176 с.

ПЕРЕБІГ УРОКУ

Епіграф.

Будь собою, інші ролі зайняті.

Оскар Уайльд

1. Організаційна частина:

перевірка наявності учнів; перевірка готовності учнів до уроку.

2. Актуалізація опорних знань.

Якщо в наші дні прагнення жінки бути незалежною є незаперечним, то на початку минулого століття його потрібно було відвойовувати. Це робила й англійська письменниця Ш. Бронте. У прочитаному вами романі «Джейн Ейр» гострого звучання набула проблема емансипації.

Роман "Джен Ейр" – кращий твір Шарлотти Бронте, бо в ньому письменниці пощастило найбільш повно розкрити через естетичну систему своє розуміння людського ідеалу. З образом Джен Ейр в англійську літературу увійшла нова героїня – жінка- трудівниця.

3. Повідомлення теми, мети уроку, мотивація навчальної діяльності учнів.

Робота з епіграфом.

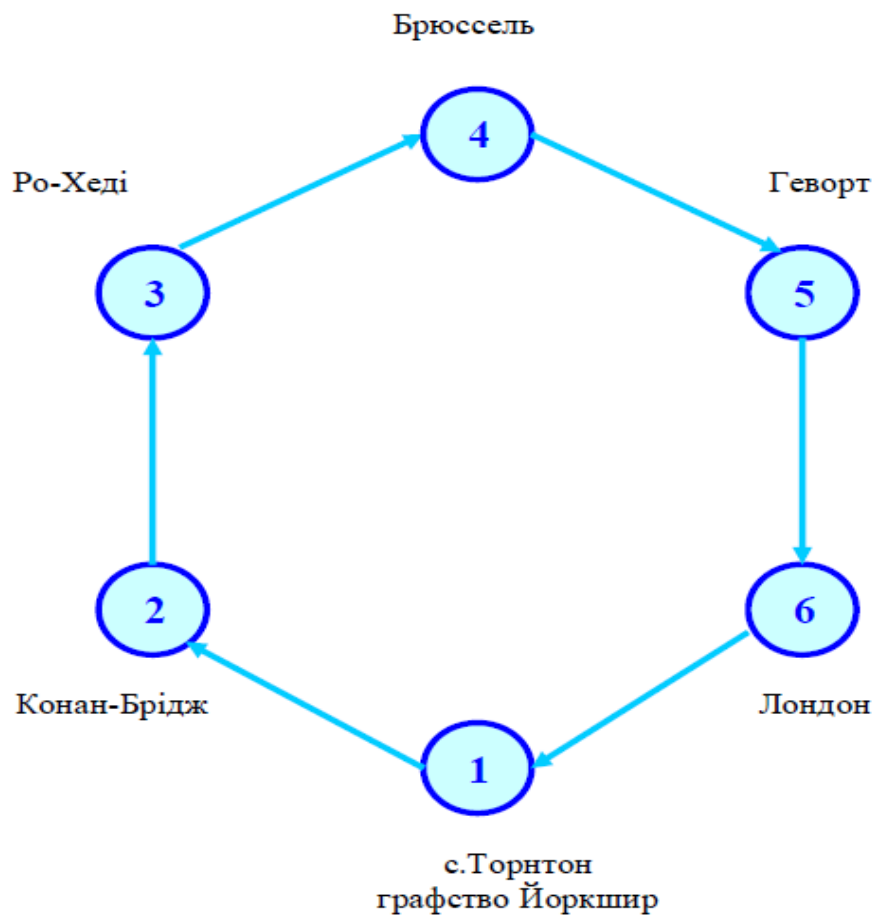
І сама письменниця, і її героїня показали приклад людини, що завжди залишається собою. За будь-яких обставин Джейн Ейр віддана своїм принципам, хоч їй через ці ідеали в житті приходиться досить нелегко.

4. Етап уроку відповідає типу уроку.

Робота у зошитах.

Запис теми уроку

Розповідь про життєвий шлях письменниці за схемою.

- 1) Народження письменниці.
- 2) Дитинство. Навчання в спеціальній школі для дітей служителів церкви.
- 3) Повернення до рідної домівки.
- 4) Вступ до школи місіс Вулер у Ро-Хеді.
- 5) Перебування у Брюсселі.
- 6) Школа закритого типу в Геворті.

7) Лікування в Лондоні.

8) Творча спадщина.

9) Смерть.

Словникова робота

Емансипація (лат. *emancipatio*) — звільнення від якої-небудь залежності, скасування якихось обмежень, зрівняння у правах.

Історія роману. Повідомлення підготовлених учнів.

Уперше роман був опублікований у Лондоні в 1847 році «Смітом Елдером і Ко» (Smith, Elder & Company), із заголовком «Jane Eyre: An Autobiography» під псевдонімом Коррер Біль (Currer Bell). Відразу ж після публікації, книга отримала любов читачів і гарні відгуки критиків, включаючи Вільяма Теккерея, якому Бронте присвятила друге видання.

В Україні переклад роману «Джейн Ейр» вперше було здійснено М. Рудницьким і надруковано у Львові в 1902 році під назвою «Ідеалістка». Найбільш вдалим є переклад П. Соколовського.

Події, де осиротіла Джейн відправляється в сувору школу, засновані на особистому досвіді письменниці. Дві її сестри померли в дитинстві у результаті поганих умов у інтернаті. Образ засновника школи створений із преподобного Вільяма Каруса Вілсона (1791-1859), а Елен Бернс – з Марії Бронте, сестри письменниці. Ці факти були опубліковані в книзі «The Life of Charlotte Brontë» (1857), написаною її подругою Елізабет Гаскелл.

Готично похмурий маєток Торнфільд, ймовірно, створено за схожістю до Норт-Ліс-Голл поблизу Гейзерсейджа. Шарлотта відвідала його зі своєю подругою Еллен Нассі влітку 1845 року.

Це – класичний роман Бронте, один з найвідоміших у Великій Британії.

У ньому письменниці пощастило найбільш повно розкрити через свою естетичну природу своє розуміння людського ідеалу.

Головна героїня Джейн Ейр – бідна дівчина, маленька й непоказна, яка навіть не пам'ятає своїх батьків, її поневіряння дають можливість письменниці показати ззовні і зсередини різні прошарки суспільства й піддати гострій критиці англійську буржуазію.

Роман став важливою віхою в історії боротьби за жіночу рівноправність. Це поки ще не політична рівноправність – виборчих прав для жінок не вимагали навіть чартисти, – але рівність жінки з чоловіком у трудовій діяльності й родині.

Бесіда.

- о Яке враження справив на вас роман Ш. Бронте «Джейн Ейр»?
- о У чому полягає особливість оповіді твору? *(Оповідь ведеться від першої особи — головної героїні Джейн Ейр. Це робить розповідь більш достовірною й правдивою).*
- о Скільки років було героїні на початку оповіді? *(Десять. Джейн Ейр розповідає події свого життя, що тривали впродовж майже дев'яти років).*
- о Що відомо про дівчинку? *(Вона була сиротою, її батьки померли. Мати – з багатой родини, а батько – бідний священник. Джейн жила у тітки Рід, яка без задоволення й радості виконувала прохання свого чоловіка не кидати дівчинку).*
- о Як жилося дівчинці у тітки? *(Дуже погано. Місіс Рід, її діти (Джон, Еліза, Джорджіана), і навіть прислуга – всі намагалися нагадати дівчинці, що вона не така, як інші, що її утримують тут з великої милості. Джейн вважали жорстокою, злою, брехливою, хоча саме Ріди були такими. Особливо Джон любляв ображати Джейн, а потім звинуватив її в усьому).*
- о Яка подія найбільше вразила Джейн під час перебування в родині Рідів? *(Коли її зачинили в таємничій Червоній кімнаті, в якій колись помер містер Рід, де ніхто не жив. Джейн побачила привид небіжчика, вона знепритомніла і потім дуже захворіла).*
- о Чому тітка вирішила відправити дівчинку до сирітського притулку? *(Місіс Рід не хотілося більше займатися дівчинкою. Вона з радістю позбулася її).*

3.Прийом «Ти мені – я тобі». *(Робота в малих групах. Учні ставлять один одному підготовлені запитання).*

1 група.

- о Що різко змінило життя Джейн? (Одного дня у вісімнадцять років Джейн зрозуміла, що більше не може залишатися в Ловуді. Вона дала оголошення і отримала запрошення гувернанткою до маєтку Торнфілд).
- о Кого вона зустріла в маєтку? (Домоправительку місіс Феєрфакс, жінку похилого віку, яка вела господарство у Торнфілді і виявилася доброю жінкою. Джейн мала бути гувернанткою маленької Адель, доньки коханки містера Рочестера, власника маєтку. Пізніше Джейн дізналася, що мати Аделі, французька співачка, покинула спочатку свого коханця, а потім і Адель. Рочестер забрав дівчинку на виховання).
- о Що відомо про господаря маєтку? (Він дуже рідко відвідував Торнфілд, більшу частину часу проводив на континенті).
- о Як жилося Джейн у Торнфілді? (Вона ніколи не знала домашнього затишку, а тут до неї ставилися дуже добре. Хоча іноді дівчина й відчувала тугу та самотність).
- о Що її хвилювало? (Вона відчувала, що в маєтку приховують якусь таємницю, пов'язану, на її думку, із жінкою на ім'я Грейс Пул. Іноді вночі дівчина чула нелюдський сміх, таємничі кроки).
- о Що перешкодило здійсненню щасливих мрій Джейн? (Під час церемонії вінчання виявилось, що Рочестер одружений).

2 група.

- о Як ви думаєте, чому Джейн не хотіла залишитися з Едвардом? Вона його не кохала? (Ні, вона щиро кохала Едварда. Але бути на правах коханки не могла. Це суперечило її принципам).
- о Де знайшла притулок Джейн після втечі з Торнфілда? (Доля подарувала їй зустріч із чудовими людьми: сім'єю Ріверсів — місцевим священником Сент-Джоном, його сестрами Діаною та Мері. Виявилось, що всі вони родичі. Джейн знайшла рідню).
- о Про що свідчить той факт, що Джейн розділила свій спадок між усіма Ріверсами? (Це ще одне підтвердження благородства її душі).
- о На вашу думку, чому Сент-Джон запропонував саме Джейн стати його дружиною? (Вона витримана, спокійна, терпляча, коли потрібно рішуча,

віддана, благородна, не байдужа до людського горя – такою має бути дружина пастора).

о Як Джейн сприйняла пропозицію Сент-Джона? *(Вона відмовилася стати його дружиною, бо кохала Рочестера, але згодна була слідувати за ним як сестра і помічниця. Однак такий варіант не влаштовував Сент-Джона).*

о Чому дівчина вирішила відвідати Торнфілд? *(Джейн почувся голос Рочестера, який кликав її. Вона швидко зібралася і поїхала, бо вважала, що з ним щось трапилося).*

4. Робота з текстом твору.

о Знайдіть у тексті портретні характеристики героїв і зачитайте їх. Як ви думаєте, чому персонажі не наділені гарною зовнішністю? *(Можливо, для того щоб більше уваги звернути на їх внутрішній світ).*

о Прослідкуйте за психологічним станом Джейн і Рочестера, за їхніми стосунками. *(Між Джейн і Рочестером майже відразу зародилася глибока симпатія, яку кожен з них старанно приховував. Вона – за прохолодною шанобливістю, він — за грубувато-глузливим тоном звертання).*

о Як Рочестеру вдалося викликати ревності Джейн? *(Він віддавав перевагу міс Бланш, дивовижній красуні. Сусіди почали говорити навіть про їхнє весілля. Та й сам Рочестер не відмовлявся від цього. У помісті готувалися до весілля).*

о Яку роль відіграла сцена із циганкою-ворожкою? *(Саме Джейн здалося, що циганка дивна. А Рочестер міг розкрити деякі таємниці дівчини. Як потім з'ясувалося, Рочестер кохав Джейн і освідчився їй. Приготування йшло саме до їхнього весілля).*

Принцип побудови оповіді – історія життєвого шляху Джейн:

1) місіс Рід; 2) Ловудська школа; 3) замок Рочестера; 4) родина Риверсів та повернення до Рочестера.

Композиція роману «Джейн Ейр». Кожна частина має свою композицію.

У місіс Рід

о експозиція – сирота Джейн в сім'ї місіс Рід;

о зав'язка – суперечка з Джоном Рідом;

- о кульмінація – у червоній кімнаті та хвороба Джейн;
- о розв'язка – прощання з тіткою Рід.

У Ловудській школі

- о експозиція – опис Ловудської школи, її звичаїв;
- о зав'язка – покарання Джейн за «брехню»;
- о розвиток дії – дружба з Елен Бернс та міс Темпл;
- о кульмінація – смерть Елен Бернс;
- о розв'язка – робота учителькою в школі.

У замку Рочестера

- о експозиція – знайомство з міс Ферфакс та Аделією;
- о зав'язка – знайомство з Рочестером;
- о розвиток подій – пробудження почуттів Джейн – бал у замку Рочестера – смерть місіс Рід – таємниця замку Рочестера – освідчення Рочестера;
- о кульмінація – відкриття таємниці Рочестера;
- о розв'язка – втеча Джейн.

У родині Ріверсів

- о експозиція – поневіряння Джейн;
- о зав'язка – притулок у сім'ї Ріверсів;
- о розвиток дій – робота у сільській школі – пропозиція Сент-Джона – спадок Джейн;
- о кульмінація – голос Рочестера;
- о розв'язка – повернення до Рочестера. Щасливий шлюб.

5. Узагальнення навчального матеріалу

На думку дослідників творчості Ш. Бронте, у романі «Джейн Ейр» багато автобіографічного: жахливі умови життя в притулку та епідемія, Елен Бернс та її смерть у школі; історія кохання Джейн і Рочестера нагадує кохання Шарлотти й мес'є Егера.

На відміну від сестер, Шарлотті були притаманні захоплення сентименталізмом, романтизмом, готичними романами. В її творі є містика у готичному дусі: поява привида дядька Ріда, голос Рочестера, що його чує Джейн, хоча й знаходиться на відстані багатьох кілометрів від коханого,

таємниці помістя Торнфілд, страшна таємниця Рочестера, яка відкривається в день весілля. Не дивлячись на те, що роман написаний у той період, коли романтизм уже зійшов з англійської літературної сцени, у ньому багато романтичних елементів (таємнича поява Рочестера, пейзажі, романтичні почуття героїв тощо). У творі також багато елементів сентименталізму (чутливість натури головної героїні, психологізм образів тощо).

Але роман цікавий тим, що Шарлотта Бронте однією з перших в англійській літературі насмілилася так щиро, пристрасно, правдиво розповісти про кохання, віру, обов'язок, звичайні людські почуття. Авторка сміливо заговорила про рівність жінки й чоловіка, прагнення жінки до щастя, кохання, нормального життя. Героїня Ш. Бронте — це людина, яка має вроджене високе почуття моралі, відчуття власної гідності, вірність моральним принципам, стійко витримує всі складнощі долі й пробиває собі дорогу в життя власними силами. Щастя Джейн у кінці роману сприймається як гідна нагорода за всі її страждання й муки.

Відомо, що роман було неодноразово екранізовано. Чи бачили ви хоча б одну з кіно-версій? (*«Джейн Ейр» (телесеріал, 1983); «Джейн Ейр» (фільм, 1996); «Джейн Ейр» (мінісеріал, 2006); «Джейн Ейр» (фільм, 2011))*).

6. Підведення підсумків уроку (рефлексія).

Метод мікрофон:

- Що нового я дізнався на уроці?
- Мене зацікавило...

7. Домашнє завдання.

1. Створити паспорт літературного твору Шарлотти Бронте «Джейн Ейр» (письмово).

2. Індивідуально: Написати твір «Права жінки в англійському суспільстві XIX ст.»